

1. 6. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K rozporu výroku o doměření soudního poplatku se zásadou předvídatelnosti soudního rozhodování

V soudní praxi se může snadno přihodit, že soud chybně stanoví výši soudního poplatku za odvolání podané jedním z účastníků řízení. Začal-li odvolací soud již jednat ve věci samé, doměření soudního poplatku pak obvykle proběhne až v rozhodnutí, jímž se řízení končí. V této souvislosti je třeba upozornit na nedávný náleží Ústavního soudu ze dne 10. 4. 2018 ve věci sp. zn. II. ÚS 4026/17 (dále jen "Nález"), z něhož vyplývá, že v případech, kdy se řízení končí usnesením o schválení smíru, ve kterém soud současně uloží jednomu z účastníků povinnost zaplatit vysoký doplatek soudního poplatku, může takový postup znamenat zásah do ústavně zaručených práv tohoto účastníka řízení.

Relevantní zákonná úprava

Podle obecného pravidla obsaženého v zákonu č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích (dále jen "ZoSP"), platí, že poplatková povinnost vzniká mimo jiné podáním odvolání, přičemž okamžikem vzniku poplatkové povinnosti nastává současně splatnost soudního poplatku. Odpovědnost za výběr soudního poplatku ve správné výši primárně nese soud, který je věcně a místně příslušný k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni. To platí obdobně pro řízení před odvolacím i dovolacím soudem.[1]

Může samozřejmě nastat situace, kdy k zaplacení soudního poplatku za podané odvolání nedojde. ZoSP pro takové případy ukládá odvolacímu soudu, aby poté, kdy mu věc byla předložena a kdy zjistí, že soudní poplatek nebyl zaplacen, vyzval poplatníka k zaplacení soudního poplatku.[2] Pakliže poplatník nezplatí poplatek ani v soudem určené lhůtě, musí být řízení zastaveno, o čemž musí být poplatník poučen. Jiným způsobem je třeba postupovat tehdy, kdy sice nedošlo k zaplacení soudního poplatku, avšak soud (i odvolací) již začal jednat o věci samé. Soud pak rozhoduje o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek spolu s rozhodnutím, jímž se u něj řízení končí.

Nález Ústavního soudu

Shora citovaným Nálezem Ústavní soud rozhodoval o ústavní stížnosti podané stěžovatelem, který brojil proti usnesením dovolacího a odvolacího soudu, neboť měl za to, že jimi byla porušena jeho ústavou zaručená práva na spravedlivý proces, na soudní ochranu a na ochranu vlastnictví.

Oběma uvedeným usnesením předcházelo vydání rozsudku soudu prvního stupně, kterým byla zamítnuta žaloba stěžovatele, prostřednictvím níž se stěžovatel na žalované domáhal zaplacení částky 456.627,- Kč s příslušenstvím.

K odvolání stěžovatele byl rozsudek soudu prvního stupně odvolacím soudem změněn tak, že tento schválil smír mezi účastníky řízení a dále rozhodl o tom, že stěžovatel je povinen zaplatit doplatek soudního poplatku za podané odvolání. V odůvodnění svého usnesení odvolací soud konstatoval, že *"[...] soud rozhodl o celkové částce 10.045.298 Kč. Z této částky činil soudní poplatek 502.265 Kč. Vzhledem k ukončení tohoto sporu soudním smírem tak žalobci vzniká právo na vrácení soudního poplatku s výjimkou 20 % (ust. § 10 odst. 3 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích). Nevrací se tak poplatek ve výši 100.453 Kč. Žalobce však na úhradě soudního poplatku za podání odvolání v důsledku nesprávného výpočtu soudního poplatku ze strany soudu prvního stupně zaplatil toliko 18.268 Kč a zbývá tak doplatit soudní poplatek ve výši 82.185 Kč."*

Ze skutkových okolností je třeba doplnit (zmiňuje je i Nález), že odvolací soud poplatek doměřil za situace, kdy stěžovatel podal odvolání, aniž by byl zastoupen advokátem, okresním soudem byl vyzván k zaplacení soudního poplatku ve výši 18.268,- Kč, který také uhradil, a průběh řízení před odvolacím soudem nenaznačoval, že by tento soudní poplatek byl vyměřen v nesprávné výši. Jak zjistil Ústavní soud ze spisu, z předkládací zprávy okresního soudu se dokonce podává, že odvolací soud byl o zaplacení poplatku v této výši informován, samotný krajský soud stěžovatele vyzval pouze k odstranění vady odvolání spočívající v chybějícím vlastnoručním podpisu a dne 5. 1. 2016 se konalo před odvolacím soudem jednání.

Nejvyšší soud stěžovatelem podané dovolání odmítl jako nepřijatelné, když dle odůvodnění stěžovatel *"[...] však neuvedl žádnou konkrétní judikaturu, žádné rozhodnutí dovolacího soudu, od jehož závěrů se měl odvolací soud při vyměření doplatku soudního poplatku odchýlit, a ani neuvedl, jakou otázku při vyměření doplatku soudního poplatku považuje za dosud dovolacím soudem neřešenou."*[3]

Proti usnesení odvolacího i dovolacího soudu stěžovatel podal ústavní stížnost. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť napadenými usneseními došlo k porušení ústavou zaručených práv stěžovatele.

Ústavní soud dal za pravdu stěžovateli v tom směru, že Nejvyšší soud měl respektovat dříve judikovaný výklad[4] přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. Takovému požadavku však dovolací soud nedostál, ačkoli tak přinejmenším u námitky stěžovatele týkající se kolize napadeného výroku usnesení odvolacího soudu s ústavním principem předvídatelnosti soudního rozhodování učinit měl.

Argument stěžovatele spočívající v tvrzeném porušení zásady předvídatelnosti tedy Ústavní soud shledal rovněž důvodným.

Tento princip se podává i z judikatury Nejvyššího soudu, podle které má soud při určování poplatkové povinnosti postupovat předvídatelně a musí chránit zájmy účastníků řízení.[5]

Ústavní soud v odůvodnění Nálezu konstatoval, že *"[...] uvedený princip předvídatelnosti se v projednávané věci projevuje o to naléhavěji i tím, že spor mezi stěžovatelem jako žalobcem a žalovanou byl ukončen soudem schváleným smírem. Podle § 146 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přitom platí, že v případě skončení řízení smírem se náhrada nákladů řízení řídí dohodou účastníků řízení, která je součástí soudem schváleného smíru (není-li takové dohody, žádný z účastníků nemá podle zákona právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku). To znamená, že při uzavření smíru – tedy mimo jiné při úvaze, zda vůbec bude smír uzavřen – účastník zvažuje i prostředky vynaložené na zaplacení soudního poplatku (byť ten mu bude zpravidla z větší části vrácen), od nichž se odvíjí (resp.*

mohou odvíjet) jeho další úvahy například o ochotě podílet na nákladech řízení protistrany. Doměřili-li soud v rámci smíru jednomu z účastníků řízení doplatek na soudním poplatku, ač tento účastník se ohledně jeho výše řídil výzvou soudu, bezesporu tím naruší východiska o (ne)výhodnosti smíru, která účastník před jeho uzavřením učinil." Napadené usnesení odvolacího soudu bylo pro stěžovatele zcela nepředvídatelné zejména proto, že "[...] stěžovatel, který uposlechl výzvu okresního soudu k uhrazení vyměřeného poplatku, proto neměl žádnou indicii, z níž by mohl usuzovat na jeho nesprávnou výši a tedy i na povinnost dodatečně doplatit tak velkou finanční částku."

Závěrem Ústavní soud uvedl, že "[...] při výkladu práva je třeba předpokládat, že jedinci (zpravidla) jednají, resp. snaží se jednat racionálně. V případě soudního řízení se tato racionalita projevuje rovněž ve zvažování transakčních nákladů s tímto řízením spojených. Ještě před jeho zahájením (resp. i v jeho průběhu) je proto součástí úvahy, zda toto řízení vůbec zahájit - a poté je dále vést - také zohlednění nákladů, které toto řízení bude obnášet, přičemž součástí těchto nákladů je i soudní poplatek. Pokud se pak účastníci řízení domluví na uzavření smíru, je součástí této dohody rovněž dohoda o nákladech řízení. Zcela nepředvídatelné a nikterak dopředu nesignalizované rozhodnutí soudu, který tento smír sice schválí, avšak současně žalobci stanoví povinnost zaplatit vysoký doplatek soudního poplatku, je tak ve zjevném rozporu s touto racionalitou jednání účastníků řízení, neboť dodatečně mění „pravidla hry“, z nichž při svých úvahách a jednotlivých procesních krocích vycházeli."

Závěr

Ústavní soud shora citovaným Nálezem upravuje postup obecných soudů při doměřování soudních poplatků. Nutno dodat, že rozhodnutí je dle názoru autora tohoto článku správné a jednoznačně může přispět k vyšší ochraně účastníků řízení před nepředvídatelnými rozhodnutími.

Jakkoli se může jednat o běžnou praxi obecných soudů, je třeba poukázat na skutečnost, že ZoSP ani jiný právní předpis až na předpokládané výjimky nedává soudu oprávnění doměřit soudní poplatek z návrhů, u kterých poplatková povinnost vznikla okamžikem jejich podání k soudu. Zmíněnou výjimku, kdy je poplatník povinen doplatit soudní poplatek, představuje například rozšíření návrhu na zahájení řízení nebo odvolání po jejich podání k soudu. Taková situace však v posuzovaném případě nenastala.

Naopak, jak konstatoval i Ústavní soud, obecný soud může (resp. spíše musí) při stanovení výše poplatkové povinnosti účastníka k zaplacení soudního poplatku vyzvat, případně má povinnost uložit jeho zaplacení spolu s rozhodnutím, jímž se řízení končí, neučinil-li tak dříve.

Situaci vyčíslení poplatku v chybné výši ZoSP výslovně nepředpokládá, přesto samozřejmě může nastat. Jak by měl tedy odvolací soud postupovat, pokud poté, kdy začal ve věci jednat (resp. poté, kdy mu byl ke schválení předložen účastníky uzavřený smír), zjistí, že soud prvního stupně nesprávně vyčísлил výši soudního poplatku za podané odvolání, a je nutné zjednat nápravu?

Vztáhneme-li závěry Nálezu na konkrétní situaci, kdy se řízení před odvolacím soudem končí usnesením schvalujícím smír, pak lze mít za to, že poplatníkovi nelze uložit povinnost doplatit soudní poplatek a poplatková povinnost zanikne. Je vhodné připomenout, že tento závěr může platit pouze za situace, kdy:

- (a) soud prvního stupně nesprávně vyčísлил soudní poplatek za podané odvolání;
- (b) odvolací soud ve věci začal jednat;
- (c) účastníci řízení uzavřeli smír a předložili jej ke schválení odvolacímu soudu; a

- (d) odvolací soud následně zjistil, že soudní poplatek nebyl vyměřen správně.

Při splnění výše uvedených předpokladů řízení nemůže být zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 4 písm. a) ZoSP. Současně platí, že soud v souladu se závěry Nálezu nemůže do usnesení o schválení smíru pojmout výrok o doměření soudního poplatku, neboť by se jednalo o nepředvídatelné rozhodnutí.

Na okraj se poznamenává, že tuto vadu usnesení o schválení smíru by nezhojila ani případná výzva § 9 odst. 2 ZoSP směřující k poplatníkovi, která by zmíněnému usnesení předcházela. Poplatník totiž zvažoval (ne)výhodnost smíru v kontextu informací, které měl k dispozici před jeho uzavřením, přičemž důvodně kalkuloval s tím, že další náklady řízení nevzniknou, tedy je neponese. I pokud by soud poplatníkovi po uzavření smíru (a před jeho schválením) výzvu doručil, poplatník by beztak neměl právní nástroj, kterým by se účinně domohl toho, aby soud smír neschválil (soud přitom smír v zásadě musí schválit, resp. neschválí jej, pokud by byl v rozporu s hmotným právem). Vzhledem k tomu, že proti usnesení o schválení smíru není přípustné odvolání, navíc žalobou lze smír napadnout výlučně proto, že je neplatný podle hmotného práva, dostal by se tím účastník do slepé uličky. Zvýšená ochrana účastníka je proto namístě.

Domnívám se, že jinak je nutné nahlížet na situace, kdy by před odvolacím soudem k uzavření smíru nedošlo a ve věci by bylo meritorně rozhodnuto usnesením či rozsudkem po standardním průběhu řízení.

Zásadním důvodem pro tento závěr je, že oproti výše popsanému případu by v řízení absentovaly jakékoli úvahy účastníka nad výhodností či nevýhodností smíru. Na druhé straně lze argumentovat, že účastník by mohl po zjištění, že je mu doměřen soudní poplatek, zvažovat, zda v řízení pokračovat či nikoli. Tato úvaha je však dle mého názoru lichá. Účastník řízení (v daném případě odvolatel) totiž podával odvolání s vědomím, že mu vznikne poplatková povinnost, byť nevěděl v jaké výši.[6] Odvolání tedy podával proto, že byl přesvědčen o nesprávnosti rozhodnutí soudu prvního stupně a byl odhodlán domáhat se svých práv bez ohledu na výši soudního poplatku za podané odvolání. Odvolatel tedy de facto neměl žádné legitimní očekávání o výši poplatku, které by mohlo být narušeno. Mám za to, že z uvedených důvodů nemůže být řeč o nepředvídatelnosti soudního rozhodnutí.

Pouze pokud bychom formalisticky lpěli na argumentu zásadou předvídatelnosti, pak by bylo možné i v tomto případě dospět k závěru, že soud tím, že postupoval-li dle § 9 odst. 6 ZoSP a uložil účastníkovi povinnost zaplatit soudní poplatek (nebo jeho doplatek) spolu s rozhodnutím, jímž se u něj řízení končí, vydal nepředvídatelné rozhodnutí.

Taková interpretace by však byla naprosto extrémní a troufám si tvrdit, že Ústavní soud ani takový výklad nezamýšlel.

Mgr. Vojtěch Černý,
advokátní koncipient

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: prague@prkpartners.com

- [1] ZoSP upravuje výjimky z tohoto pravidla, které ovšem nejsou pro komentovaný případ relevantní.
- [2] Citované ustanovení § 9 odst. 2 ZoSP bylo novelizováno zákonem č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tato změna však nemá vliv na závěry tohoto pojednání.
- [3] Z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 23 Cdo 3740/2017.
- [4] Srov. například nálezný sp. zn. III. ÚS 1594/16 ze dne 1. 11. 2016 a zejména stanovisko pléna sp. zn. Pl.ÚS-st. 45/16 ze dne 28. 11. 2017 (460/2017 Sb.), ze kterých vyplývá, že "Ustanovení § 237 občanského soudního řádu ve spojení s čl. 4 a čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky vyžaduje, aby jako přípustné bylo posouzeno dovolání, závisí-li napadené rozhodnutí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva vztahující se k ochraně základních práv a svobod, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Ústavního soudu."
- [5] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1605/2013 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2016, sp. zn. 23 Cdo 4438/2015.
- [6] Otázku, zda měl vědět, jak vysoký soudní poplatek bude, ponechávám stranou. Nelze však ztrácet ze zřetele, že účastník v judikovaném případě nebyl zastoupen advokátem.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)